

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **68415** (13) **U**
(51) МПК
C25D 3/56 (2006.01)

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

<p>(21) Номер заявки: u 2011 10466</p> <p>(22) Дата подання заявки: 29.08.2011</p> <p>(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: 26.03.2012</p> <p>(46) Публікація відомостей про видачу патенту: 26.03.2012, Бюл.№ 6</p>	<p>(72) Винахідник(и): Ведь Марина Віталіївна (UA), Сахненко Микола Дмитрович (UA), Глушкова Марина Олександрівна (UA), Зюбанова Світлана Іванівна (UA)</p> <p>(73) Власник(и): НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ", вул. Фрунзе, 21, м. Харків, 61002 (UA)</p>
---	---

(54) СПОСІБ НАНЕСЕННЯ ПОКРИТТІВ СПЛАВОМ СРІБЛО-КОБАЛЬТ

(57) Реферат:

Спосіб нанесення покриття сплавом срібло-кобальт на неблагородні метали та їх сплави включає імпульсний електроліз у водному розчині, який містить нітрат срібла, нітрат кобальту, пірофосфат калію, сульфат амонію. Процес нанесення проводять при температурі 20 - 25 °С, густині струму амплітудою в межах 8-20 А/дм², тривалості імпульсу 2·10⁻³ - 1·10⁻¹ с, тривалості паузи 1·10⁻³ - 2·10⁻¹ с.

UA 68415 U

Корисна модель належить до способу осадження сплавів срібла на неблагородні метали та їх сплави з метою надання функціональних властивостей, забезпечення високої адгезії до носія, зменшення витрат коштовного металу. Спосіб нанесення може бути використано в машинобудівній промисловості, для отримання покриттів електричних контактів в мікро- та радіоелектроніці, у виробництві засобів зв'язку. Особливо вони незамінні в електроконтактах, що працюють в умовах сухого тертя й в елементах ланцюгів високої частоти.

Відомий спосіб отримання покриттів [1], який включає електроосадження сплавів срібло-кобальт з ціанідно-пірофосфатного електроліту при постійному струмі густиною 0,4-0,5 А/дм² та температурою 40-45 °С. Використовують нерозчинні аноди з нержавіючої сталі марки Х12Н9Т. Як катоди використовують сталю поліровану стрічку (марки 0,15С). Осаджений сплав містить 6-9 % кобальту, а вихід за струмом становить 40-50 %. Такий спосіб дозволяє отримувати покриття сплавом срібло-кобальт з високою мікротвердістю та зносостійкістю. Але електроліз потребує застосування підвищених температур, що збільшує витрати електроенергії. Крім того, вміст кобальту в сплаві і вихід за струмом досить не високі, тому електроліз не є ефективним.

Найбільш близький за технічною суттю та досяжним ефектом є спосіб, вибраний за прототип [2], електрохімічного формування сплаву срібло-кобальт на неблагородні метали та сплави, переважно мідь, в імпульсному режимі. Значення параметрів прямокутного струму поляризації становили: амплітуда імпульсу 0,25-2,5 А/дм²; тривалість імпульсу 5-10 с; рН = 3,7, температура 20-25 °С. Електроліт містить, моль/дм³: AgClO₄ - 0,01; Co(ClO₄)₂ - 0,1-0,05; тіокарбамід (CSN₂H₄) - 0,1; глюконат натрію (C₆H₁₁O₇Na) - 0,1; Н₃ВO₃ - 0,3; NaClO₄ - 0,1. До недоліків цього способу слід віднести низький вміст кобальту в сплаві, який не перевищує 8-15 % та вихід за струмом, який становить 40-50 %, а також наявність сірки в покритті до 2 % мас.

В основу корисної моделі поставлено задачу електроосадження з комплексного електроліту сплаву срібло-кобальт з вмістом кобальту 10-90 % і з виходом сплаву за струмом 50-70 %, а також з забезпеченням високої адгезії до носія.

Поставлена задача вирішується тим, що, спосіб нанесення покриття сплавом срібло-кобальт на неблагородні метали та їх сплави, що включає імпульсний електроліз у водному розчині, який містить нітрат срібла, нітрат кобальту, пірофосфат калію, амонію сульфат, згідно з корисною моделлю, процес нанесення проводять при температурі 20-25 °С, густині струму амплітудою в межах 8-20 А/дм², тривалості імпульсу 2·10⁻³ - 1·10⁻¹ с, тривалості паузи 1·10⁻³ - 2·10⁻¹ с.

Запропонований інтервал амплітуд густин струму обумовлений тим, що при густинах струму, більших за 20 А/дм² суттєво погіршується якість покриття. При густині струму, менше за 8 А/дм², знижується швидкість осадження.

Нижня межа інтервалу тривалості імпульсів обумовлена зниженням виходу за струмом сплаву, а пауз - порушенням необхідного співвідношення компонентів у сплаві. Збільшення тривалості імпульсів приводить до підвищення середньої катодної густини струму вище за граничну дифузійну катодну густину струму і погіршує якість покриття, а збільшення тривалості пауз - до зниження ефективності осадження.

Таким чином, складаються умови для одержання сплаву з вмістом кобальту 10-90 % мас., та виходом за струмом 50-70 %.

Запропонований спосіб здійснюється таким чином.

Приклад 1.

В комірці для електролізу, заповненій електролітом на основі нітрату срібла, нітрату кобальту, пірофосфату калію та сульфата амонію електроосадження сплаву ведуть в імпульсному режимі при густині катодного струму 8 А/дм², тривалості імпульсу 1·10⁻¹ с, паузи - 1·10⁻² с. Вміст кобальту становить 17 % мас.

Приклад 2.

В комірці для електролізу, заповненій електролітом на основі нітрату срібла, нітрату кобальту, пірофосфату калію та сульфату амонію електроосадження сплаву ведуть в імпульсному режимі при густині катодного струму 15 А/дм², тривалості імпульсу 5·10⁻³ с, паузи - 5·10⁻² с. Вміст кобальту становить 85 % мас.

Порівняння прототипу та корисної моделі, що наведено в таблиці, свідчить, що спосіб, який заявляється, дозволяє отримувати сплав з вмістом кобальту від 10 % до 90 %, а використання імпульсного режиму забезпечує високі значення виходу за струмом і швидкості осадження.

Таблиця

Характеристики способу	Прототип	Винахід
Амплітуда імпульсу, А/дм ²	0,25-2,5	8-20
Тривалість імпульсу, с	5-10	$2 \cdot 10^{-3} - 1 \cdot 10^{-1}$
Тривалість паузи, с	-	$1 \cdot 10^{-3} - 2 \cdot 10^{-1}$
Вміст кобальту, %	8-15	10-90
Вихід за струмом, %	40-50	50-70
Швидкість осадження, мкм/хв.	-	0,08-0,09.

5 Таким чином спосіб, що заявляється, надає можливість отримувати покриття сплавами срібло-кобальт на неблагородних металах та сплавах з високою адгезією до носія, дозволяють розширити діапазон вмісту кобальту, підвищити вихід за струмом.

Джерела інформації:

1. Ажогин Ф. Ф. Справочное руководство по гальванотехнике / Ф. Ф. Ажогин, М. А. Беленький, И. Е. Галь. - М.: Металлургия, 1987 - 376 с.
2. Preparation of Co-Ag films by direct and pulse electrochemical methods / E. Gomez, J. Garcia-Torres, E. Valles // Electroanalytical chemistry, Spain. - 2008. - № 615. - P. 213-221.

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

15 Спосіб нанесення покриття сплавом срібло-кобальт на неблагородні метали та їх сплави, що включає імпульсний електроліз у водному розчині, який містить нітрат срібла, нітрат кобальту, пірофосфат калію, сульфат амонію, який **відрізняється** тим, що процес нанесення проводять при температурі 20 - 25 °С, густині струму амплітудою в межах 8-20 А/дм², тривалості імпульсу $2 \cdot 10^{-3} - 1 \cdot 10^{-1}$ с, тривалості паузи $1 \cdot 10^{-3} - 2 \cdot 10^{-1}$ с.

Комп'ютерна верстка А. Крулевський

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Урицького, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут промислової власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601